

GODSVREDESTANDPUNT of godsvredegedachte, in mei 1917 door de Frontpartij gelanceerd, hield in dat men de Vlaamse kwestie boven alle andere politieke vraagstukken zou laten prevaleren.

Het Vlaamsche Front, opgericht in februari 1919, was opgezet als een partij waarin de oude politiek-religieuze tegenstellingen niet meer zouden bestaan. Onder godsvrede verstond men de opschorting van alle andere dan Vlaamse politieke vraagstukken, met name de schoolstrijd, die men zou laten rusten tot na de verwezenlijking van het zelfbestuurprogramma. In sociaal-economisch opzicht werkte de godsvredegedachte verwarrend. Ze moest het immers mogelijk maken dat alle nationaal voelende, maar in politiek en maatschappe-

lijk opzicht verschillend denkende Vlamingen zich in één partij organiseerden. Het godsvredestandpunt werd vooral bepleit in het blad *De Schelde*. Verstond men in 1919 onder godsvrede nog de handhaving van de status quo, op de duur werd vrijwel volledig tegemoet gekomen aan de katholieke desiderata, en in *De Ploeg* van 14 december 1924 schreef Herman Vos dat de godsvrede in wezen bestond in de erkenning van de overwegende katholiciteit van Vlaanderen. Godsvrede betekende hier dus niets meer dan het samengaan van katholieken en vrijzinnigen, met prioriteit voor de opvattingen van de eersten. Het bleek onmogelijk dit standpunt over de hele lijn vol te houden. De neiging om afzonderlijke katholieke Vlaams-nationalistische organisaties op te richten kreeg – mede onder invloed van Lodewijk Dosfel, die uiteindelijk de godsdienstige bekommernissen liet prevaleren – meer en meer de overhand. Van 1922 tot '25 was Dosfel het middelpunt van een gedachtenwisseling over de wel dan niet wenselijkheid van een Vlaams-nationalistische partij op godsvredebasis. In diezelfde periode stond het weekblad *Vlaanderen* een soort verbond van alle Vlaams-nationalisten voor dat zich alleen met vraagstukken van strikt Vlaams-nationale aard zou moeten bezig houden, een op de spits gedreven godsvrede dus.

Ondertussen (in 1923) had Joris van Severen weten door te drijven dat de oude organisatie van de Frontpartij in West-Vlaanderen veranderd werd in een Vlaams-nationalistische organisatie met een rooms-katholiek programma. Ook elders werden pogingen gedaan om deze nieuwe organisatievorm ingang te doen vinden, rekening houdend met de plaatselijke toestanden. In Antwerpen, Brabant en Oost-Vlaanderen (Aalst uitgezonderd, wegens de christen-democratie) zou de godsvrede behouden blijven; in West-Vlaanderen zou men ze stilzwijgend laten varen zonder officiële aankondiging. De Frontpartij, als alomvattende Vlaams-nationale partij op godsvredebasis, was onderhevig aan een langzaam ontbindingsproces. Het is mede door het godsvredesbeginsel dat het frontisme nooit een neerslag in een vast beginselprogramma heeft gevonden.

In 1927 werd door Hendrik Borginon en Joris van Severen een nieuwe poging ondernomen om een Algemeen Vlaamsch Nationaal Verbond op te richten. De Antwerpse fronters voelden er echter weinig voor hun eigen godsvredegroep op te heffen. De onderhandelingen met het Antwerpse Vlaamsche Front duurden de hele zomer van 1928 voort. In 1933 legde Herman Vos nog een ontwerp voor tot herziening van de partijgrondslag van het Vlaamsche Front, waarin het begrip godsvrede nu alleen de eis zou inhouden van volledige gelijkschakeling van vrij en officieel onderwijs. Alle hervormingspogingen ten spijt bleek de beste oplossing uiteindelijk de samenwerking tussen de verschillende autonome groepen. Het Vlaamsch Front - Antwerpen bleef na 1933 het godsvredestandpunt aanhangen. (z. ook Godsvrededefederatie)

LITERATUUR: H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, I-III (1969); - A.W. Willemsen, *Het Vlaams-nationalisme. De geschiedenis van de jaren 1914-1940* (1969, tweede uitgave).

GREET PLOMTEUX